

MAŁGORZATA KLIMKO, ANETA CZARNA, ILONA WYSAKOWSKA

**STAN OBECNY
STANOWISK *ISOPYRUM THALICTROIDES* L.
NA TERENIE WIELKOPOLSKI**

Z Katedry Botaniki
Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu

ABSTRACT. A revision of the *Isopyrum thalictroides* localities known from literature has been made. Exact position of the localities, the size of the forest community in which the species was found and its local name were established. The taxonomic classification of all herbarial specimens collected at the localities studied was tested.

Key words: *Isopyrum thalictroides* L., Wielkopolska region, ATPOL localities

Wstęp

Zdrojówka rutewkowata (*Isopyrum thalictroides* L.) rośnie w lasach liściastych i zaroślach. Jest kłączowym geofitem dorastającym do 30 cm wysokości, którego kwitnienie trwa nie dłużej niż 14 dni. Kwiatostan jest rozgałęziony, a kwiaty nieliczne. Zewnętrzne listki okwiatu (dziątki – w liczbie najczęściej pięciu) są białe, podobne do płatków i bardzo łatwo odpadają.

W całym kraju występuje dość często (**Kucowa** 1985), natomiast w Wielkopolsce została uznana za gatunek rzadki (**Żukowski i Jackowiak** 1995). W związku z tym interesująca jest odpowiedź na następujące pytania: ile stanowisk przetrwało do dnia dzisiejszego, od ostatniej rewizji przeprowadzonej ponad 40 lat temu (**Krotoska i Piotrowska** 1959) oraz czy istniejące stanowiska zachowały się w niezmienionej postaci od czasu ich odkrycia?

Celem pracy było zebranie wiadomości o występowaniu *Isopyrum thalictroides* na obszarze Wielkopolski. Większość stanowisk podanych w literaturze udało się odnaleźć i zweryfikować. W terenie odszukano także nowe, dotychczas nieznanie skupienie stano-

wisk na obszarze Lasu Taczanowskiego, które zostały scharakteryzowane w oddzielnej pracy (Czarna 2000).

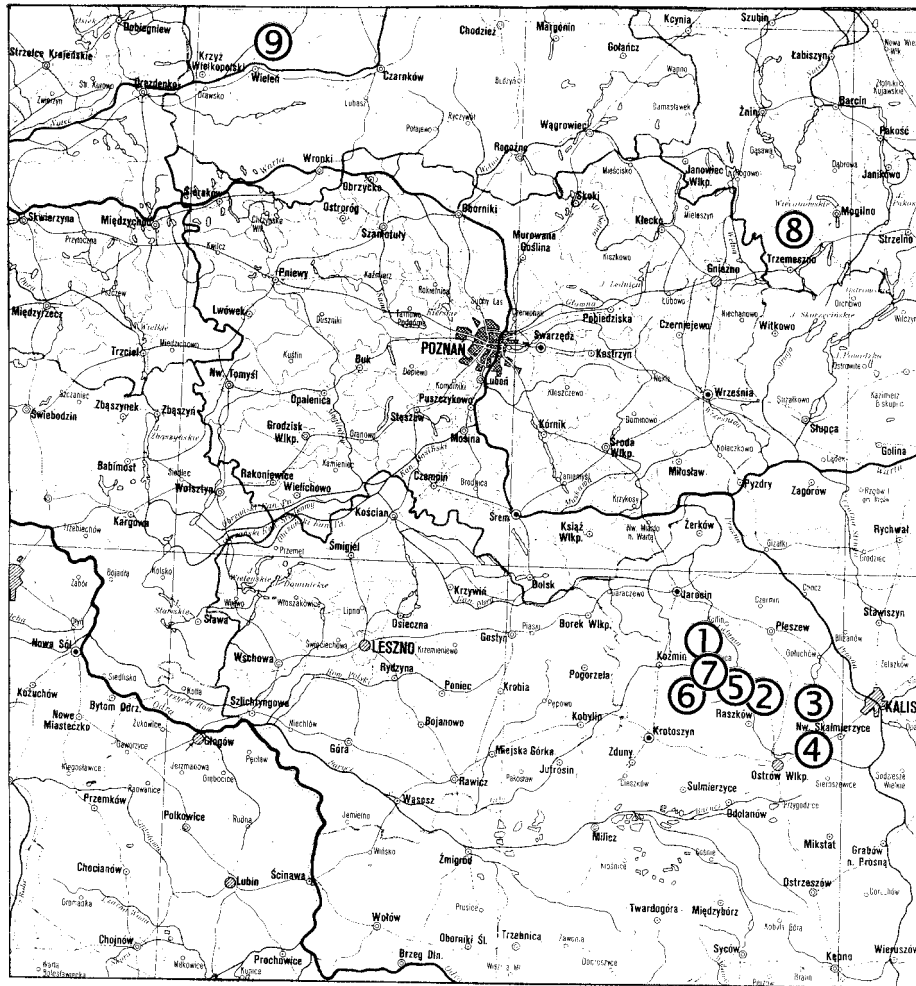
Badania inwentaryzacyjne stanowisk zdrojówki rutewkowatej na obszarze Wielkopolski przeprowadzono w latach 1997-2000. Ze względów taksonomicznych, a także lokalizacyjnych i siedliskowych, zrewidowano również zielnik Zakładu Taksonomii Roślin UAM w Poznaniu (POZ).

Wyniki

Na podstawie literatury ustalono występowanie *Isopyrum thalictroides* na obszarze Wielkopolski w granicach dziewięciu miejscowości: Bieganin, Czachory, Lutynia, Ociąż, Orla, Taczanów, Trzemeszno, Wieleń i Wyki (tab. 1). W celu zaczerpnięcia dodatkowych informacji o lokalizacji i warunkach występowania zdrojówki na powyższych stanowiskach oraz ze względów taksonomicznych sprawdzono również zielnik w Herbarium POZ (Mirek i in. 1997), a informacje pochodzące z etykiet zielnikowych uwzględniono w tabeli 2. Dla pełniejszej charakterystyki taksonomicznej uwzględniono również własne zbiory zielnikowe pochodzące z 1997 roku. Lokalizację wszystkich wymienionych wyżej stanowisk z Wielkopolski przedstawiono na mapie administracyjnej (ryc. 1) oraz w siatce ATPOL-u o wielkości 5 × 5 km (ryc. 2).

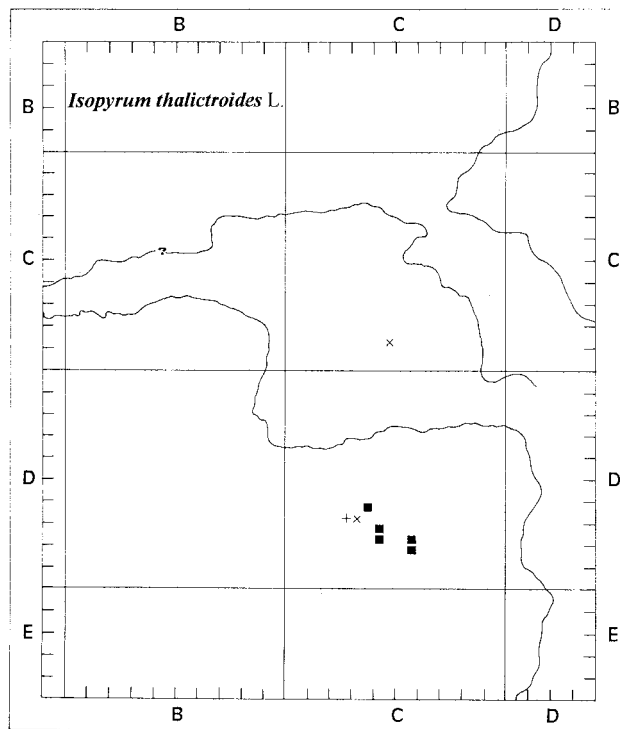
Tabela 1
Zestawienie wszystkich publikowanych stanowisk *Isopyrum thalictroides* z obszaru Wielkopolski
List of all localities of *Isopyrum thalictroides* reported from Wielkopolska

	Stanowisko Locality	Pierwsza wzmianka w literaturze First mention in literature	Stan populacji w 1997 roku Population status in 1997	Stan populacji w 2000 roku Population status in 2000
①	Lutynia	Krawiec 1937	istnieje	
②	Bieganin	Krotoska i Piotrowska 1959	istnieje	
③	Czachory	Krawiec 1937	istnieje	
④	Ociąż	Krotoska i Piotrowska 1959	istnieje	
⑤	Taczanów	Czarna 1999	nie znana	istnieje
⑥	Wyki	Kaczmarek 1958	zniszczona	
⑦	Orla	Krawiec 1937	nie odzuczana	
⑧	Trzemeszno	Pampuch 1840	brak dokładniejszej lokalizacji w terenie	
⑨	Wieleń	Hegi 1905	brak dokładniejszej lokalizacji w terenie	

Ryc. 1. Lokalizacja wszystkich stwierdzonych dotychczas na obszarze Wielkopolski stanowisk *Isopyrum thalictroides* L.: ① – Lutynia, ② – Bieganiń, ③ – Czachory, ④ – Ociąż, ⑤ – Taczanów, ⑥ – Wyki, ⑦ – Orla, ⑧ – Trzemeszno, ⑨ – Wieleń

Fig. 1. Position of all localities *Isopyrum thalictroides* L. found so far in the Wielkopolska: ① – Lutynia, ② – Bieganiń, ③ – Czachory, ④ – Ociąż, ⑤ – Taczanów, ⑥ – Wyki, ⑦ – Orla, ⑧ – Trzemeszno, ⑨ – Wieleń

Ryc. 2. Stanowiska *Isopyrum thalictroides* L. w kwadratach (5 × 5 km) ATPOL-u z obszaru Wielkopolski: ■ – stanowiska obecnie istniejące, + – stanowisko zanikłe, × – stanowisko nie potwierdzone, ? – stanowisko wątpliwe
 Fig. 2. Localities of *Isopyrum thalictroides* L. in (5 × 5 km) ATPOL square in the Wielkopolska: ■ – presently existing locality, + – extinct locality, × – locality not confirmed as contemporary, ? – uncertain locality

Poniżej przedstawiono dokładny opis lokalizacyjny i krótką charakterystykę siedliskową wszystkich stanowisk *Isopyrum thalictroides* z obszaru Wielkopolski (tab. 1), które oznaczono następującymi symbolami: ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨.

①

Lutynia

gm. Dobrzyca, pow. jarociński, woj. wielkopolskie – ATPOL CD 63

Stanowisko z *Isopyrum thalictroides* zostało po raz pierwszy opisane przez **Krawca** (1937), a potwierdzone przez **Krotoską i Piotrowską** (1959). W 1997, a następnie w 2000 roku stwierdzono również jego istnienie w terenie.

Ryc. 3. Dokładna lokalizacja istniejących stanowisk *Isopyrum thalictroides* L. z obszaru Wielkopolski (z wyjątkiem skupienia stanowisk z Lasu Taczanowskiego): ① – Lutyńia, ② – Bieganin, ③ – Czachory, ④ – Ociąż
 Fig. 3. Accurate positions of currently existing localities of *Isopyrum thalictroides* L. in the Wielkopolska (except the group of localities from the Taczanowski Forest): ① – Lutyńia, ② – Bieganin, ③ – Czachory, ④ – Ociąż

Niniejsze stanowisko jest oddalone mniej więcej o 2 km na NW od wsi Lutyńia. Leży w lesie liściastym na stromo opadającym zboczu o wystawie północnej, w odległości około 100 m od rzeki Lutyni (ryc. 3). Lasek ze stanowiskiem zdrojówki rozciąga się na przestrzeni około 300 m w postaci wąskiego pasa, do którego od dołu na całej jego długości przylega silnie podtapiana olszynka, natomiast od góry młody bór sosnowy. Jego lokalna nazwa brzmi „Podole”.

Populacja *Isopyrum thalictroides*, położona w N części tzw. „Podola”, tworzy tylko jeden wyraźny płat, usytuowany na powierzchni o wielkości około 32 m². Drzewostan jest utworzony głównie przez *Carpinus betulus* L., *Tilia cordata* Mill. i *Acer pseudoplatanus* L. Warstwa krzewiasta jest łatwa do przebycia, wykształcona przede wszystkim przez *Corylus avellana* L. i *Acer pseudoplatanus* L., natomiast runo jest bardzo bogate w różnorodne gatunki wczesnowiosenne.

②

Bieganin

gm. Raszków, pow. ostrowski, woj. wielkopolskie – ATPOL CD 74

Pierwsza informacja literaturowa o występowaniu *Isopyrum thalictroides* na tym terenie pochodzi z pracy **Krotoskiej i Piotrowskiej** (1959). Współcześnie (1997 i 2000) powyższe stanowisko zostało potwierdzone w terenie.

Populacja *Isopyrum thalictroides* znajduje się w pobliżu rzeki Ołobok, mniej więcej 1 km na SW od wsi Bieganin. Została zlokalizowana w śródłakowej, okrągławej wyspie leśnej o średnicy około 100 m (ryc. 3). Jej lokalnie używana nazwa brzmi „Mortwik”. Niegdyś znajdowało się tam grodzisko lub zamczysko (informacja uzyskana od miejscowej ludności).

Populacja jest usytuowana w zachodniej części „Mortwika”. W łągu jesionowym tworzy tylko jeden wyraźny płat na powierzchni o wielkości około 28 m². Drzewostan jest utworzony przede wszystkim przez *Fraxinus excelsior* L., warstwa krzewiasta dość mocno wykształcona i utworzona głównie z *Corylus avellana* L. i *Cornus sanguinea* L., a runo bogate w różnorodne gatunki wczesnowiosenne. W późniejszym czasie na znacznej powierzchni obserwuje się łąkowe występowanie *Galium aparine* L.

③

Czachory

gm. Nowe Skalmierzyce, pow. ostrowski, woj. wielkopolskie – ATPOL CD 75

W literaturze stanowisko *Isopyrum thalictroides* z Czachor zostało podane po raz pierwszy przez **Krawca** (1937), a potwierdzone przez **Krotoską i Piotrowską** (1959). Udowodniono jego istnienie również współcześnie w 1997 i 2000 roku.

Stanowisko zdrojówki znajduje się w samej wsi Czachory, w niewielkiej odległości od parku podworskiego. Zostało zlokalizowane na terenie wąskiego pasa lasu liściastego ciągnącego się wzdłuż rowu. Lasek swym zachodnim krańcem przylega do drogi biegnącej wzdłuż parku podworskiego (ryc. 3). Brzeg lasu jest obsadzony jabłonią, ponieważ tędy prowadziła dawniej droga od parku do stawu hodowlanego (patrz mapa **Małyszko** 1996).

Populacja tworzy tylko jeden wyraźny płat, usytuowany na powierzchni o wielkości około 1 m². Jest najmniejszym spośród wszystkich istniejących współcześnie stanowisk tego gatunku. Drzewostan jest utworzony głównie z *Quercus robur* L., *Tilia cordata* Mill., *Acer campestre* L. i *Acer pseudoplatanus* L., natomiast warstwa krzewiasta z *Carpinus betulus* L. i *Sambucus nigra* L. W warstwie zielnej bardzo dużą rolę odgrywa *Aegopodium podagraria* L. W związku z tym okazy zdrojówki są mocno schowane w jego liściach i trudno je zauważyć.

④

Ociąż

gm. Nowe Skalmierzyce, pow. ostrowski, woj. wielkopolskie – ATPOL CD 85

Pierwsza i jedyna informacja literaturowa o tym stanowisku pojawiła się w pracy **Krotoskiej i Piotrowskiej** (1959). W 1997 i 2000 roku zostało potwierdzone jego istnienie w terenie.

Stanowisko *Isopyrum thalictroides* znajduje się na terenie przysiółka Morawin, w odległości około 1,5 km na północ od wsi Ociąż. Jest usytuowane w śródpolnej wyspie leśnej położonej około 150 m na wschód od dworku w Morawinie (ryc. 3). Jego lokalna nazwa brzmi „Lisi Dół” lub „Okop Szwedzki”. Jest to stożkowane grodzisko, którego średnica wynosi około 50 m. W jego sąsiedztwie prowadziła dawniej droga od majątku Morawin (patrz mapa **Małyszko** 1996). W pobliżu przepływa rzeczka o nazwie Ciemna lub Trzebna.

Populacja zdrojówki jest usytuowana w zachodniej części grodziska. Tworzy tylko jeden mocno zwarty płat na powierzchni o wielkości około 40 m². W jej obrębie drzewostan jest utworzony głównie z *Acer campestre* L. i *Acer platanoides* L., natomiast na obrzeżu grodziska występuje pas wykształcony tylko przez *Fraxinus excelsior* L. W późniejszym okresie wegetacyjnym cała populacja staje się niedostępna ze względu na silny rozwój *Sambucus nigra* L., a główny udział w runie mają *Aegopodium podagraria* L. i *Campanula latifolia* L.

⑤

Taczanów

gm. Pleszew, pow. pleszewski, woj. wielkopolskie – ATPOL CD 74

Na terenie lasu Taczanowskiego stwierdzono obecność aż siedmiu stanowisk, które zostały po raz pierwszy podane w literaturze w 1999 roku (**Czarna** 1999), a dokładnie scharakteryzowane w artykule znajdującym się w niniejszym tomie (**Czarna** 2000).

Wszystkie stanowiska zajmują powierzchnię około 350 m², a największe z nich liczy około 74 m² i jest jednocześnie największym spośród wszystkich istniejących współcześnie stanowisk *Isopyrum thalictroides* w Wielkopolsce.

⑥

Wyki

gm. Koźmin Wlkp., pow. krotoszyński, woj. wielkopolskie – ATPOL CD 63

W 1997 roku na terenie wsi Wyki odszukano mały lasek liściasty, z którego zostało opisane stanowisko zdrojówki (**Kaczmarek** 1958). Stanowisko uzyskało potwierdzenie swego istnienia w 1959 roku (**Krotoska i Piotrowska**).

Lasek liściasty, z którego zostało podane stanowisko *Isopyrum thalictroides*, jest położony w środkowej części wsi Wyki. Bezpośrednio do jego zachodniej krawędzi przylega gospodarstwo rolne. W 1997 roku stwierdzono, iż lasek liściasty został mocno przerzedzony, a warstwa krzewiasta całkowicie wycięta. Warstwę zielną tworzył przede wszystkim *Calamagrostis epigejos* (L.) Roth, a tylko przy pniach drzew widoczne były pojedyncze okazy roślin wiosennych, takich jak: *Anemone nemorosa* L., *Convallaria majalis* L., *Ficaria verna* Huds. czy *Polygonatum multiflorum* (L.) All. Niestety, w tak zmienionych warunkach siedliskowych nie udało się odszukać okazów zdrojówki.

⑦

Orla

gm. Koźmin Wlkp., pow. krotoszyński, woj. wielkopolskie – ATPOL CD 62

Pierwsza informacja literaturowa o tym stanowisku znajduje się w pracy **Krawca** (1937), a następne poszukiwania terenowe nie dają już potwierdzenia jego istnienia (**Krotoska i Piotrowska** 1959). Również współczesne badania terenowe – wykonane w 1997 i 2000 roku – zakończyły się niepowodzeniem.

Stanowisko *Isopyrum thalictroides* było położone na terenie Lasu Orla koło wsi Orla, oddalonej mniej więcej o 3 km na wschód od Koźmina Wlkp.

Miejsce najbardziej prawdopodobnego występowania *Isopyrum thalictroides* znajduje się na północnym brzegu tego obiektu leśnego, wzdłuż którego przepływa rów. Współcześnie w tej części na znacznej przestrzeni las jest młody i często niedostępny ze względu na bujny rozwój warstwy krzewiastej, co bardzo utrudniało poszukiwania florystyczne prowadzone na tym stanowisku.

⑧

Trzemeszno

gm. Trzemeszno, pow. gnieźnieński, woj. wielkopolskie – ATPOL CC 84

W pracy **Krotoskiej i Piotrowskiej** (1959) brak informacji o tym stanowisku. We wcześniejszej literaturze (**Pampuch** 1840, **Ritschl** 1850) nie podano żadnej informacji o jego lokalizacji – dlatego nie podjęto poszukiwań terenowych.

⑨

Wieleń

gm. Wieleń, pow. czarnokowsko-trzciański, woj. wielkopolskie –ATPOL BC 44

Już **Hegi** (1905), a następnie **Krawiec** (1937) pisali o wątpliwości istnienia tego najbardziej północno-zachodniego stanowiska w Polsce. **Krotoska i Piotrowska** (1959) nie podjęły poszukiwań terenowych. Również współcześnie (1997 i 2000 rok) zaniechano poszukiwań terenowych ze względu na brak jakiegokolwiek informacji literaturowej o lokalizacji tego stanowiska w terenie.

Dyskusja

W trakcie prowadzenia badań terenowych w dolnej części łądygi u wszystkich analizowanych okazów *Isopyrum thalictroides* zaobserwowano wyraźne odstające owłosienie. Na podstawie literatury (Panov 1970) ustalono, iż wyróżniane są dwie formy: *thalictroides* i *pubescens*, które różnią się między sobą następującymi cechami:

- dolna część łądygi owłosiona, ogonki liściowe dolnych liści odstająco, krótko owłosione – for. *pubescens* (Wierzb.) Hayek, Prodr. Fl. Penins. Balc. I (1924) 302,
- dolna część łądygi i liście nagie – for. *thalictroides*.

Tabela 2

Wszystkie informacje zawarte na etykietach arkuszy zielnikowych z *Isopyrum thalictroides* pochodzących z obszaru Wielkopolski, złożonych w Herbarium POZ
The information on the labels of herbarial sheets with *Isopyrum thalictroides* from the Wielkopolska region stored at the POZ Herbarium

	Miejscowość Village	Siedlisko Locality	Data zbioru Date of collection	Liczba arkuszy Number of sheets	Leg. et det.	Forma Form
1	2	3	4	5	6	7
①	Lutynia	w lasku liściastym na NE na stromym stoku doliny rzeczki Lutynia	03.05.1938	1	Cz. Kaczmarek	for. <i>pubescens</i>
		las liściasty	24.04.1937	2	F. Krawiec	
		las liściasty (tzw. „Podole”) na wysokim zboczu przy rzece Lutyni, około 2 km na NE	03.05.1997	1	A. Czarna	
②	Bieganin	mała kępa leśna z roślinnością łąkową w pobliżu rzeki Ołobok, na wschód od miejscowości Bieganin	05.05.1955	2	T. Krotoska H. Piotrowska	for. <i>pubescens</i>
		lasek liściasty (tzw. „Mortwik”) wśród łąk, około 1 km na W od wsi	04.05.1997	2	A. Czarna	
③	Czachory	wąski pas lasu liściastego przy rowie, na E od parku podworskiego	05.05.1997	2	A. Czarna	for. <i>pubescens</i>
④	Ociąż	niewielkie wzgórze wśród pól, pokryte lasem liściastym z bogatym runem łąkowym	04.05.1955	3	T. Krotoska H. Piotrowska	for. <i>pubescens</i>
		lasek liściasty wśród pól, tzw. „Stary Szaniec”	05.05.1997	2	A. Czarna	
⑤	Taczanów	łąg jesionowy w oddziale 225	03.04.1999 12.04.1999	2	A. Czarna	for. <i>pubescens</i>

Tabela 2 – cd.

1	2	3	4	5	6	7
⑥	Wyki	w <i>Carpinetum</i> przy gospodarstwie Michała Jankowskiego, gatunki towarzyszące: <i>Anemone ranunculoides</i> , <i>A. nemorosa</i> , <i>Galeobdolon luteum</i> , <i>Lathyrus vernus</i> , <i>Polygonatum multiflorum</i>	10.05.1954 02.05.1947	2	Cz. Kaczmarek	for. <i>pubescens</i>
⑦	Koschmin	Vorwork	1887	1	Richtsl	for. <i>pubescens</i>

Tabela 3

Aktualny stan siedlisk *Isopyrum thalictroides* L.
Current status of *Isopyrus thalictroides* L. localities

	Nazwa lokalna obiektu Local name of the object	Wygląd obiektu Description of the object	Wielkość obiektu Size of the object	Wielkość populacji Size of population	Charakter zbiorowiska leśnego Character of forest community	
①	Lutynia	„Podole”	wysoka skarpa leśna	300 × 10 m	32 m ²	las grabowy
②	Bieganin	„Mortwik” – zamczysko lub grodzisko	wyspa leśna wśród łąk	średnica 100 m	28 m ²	las jesionowy
③	Czachory	aleja podworska prowadząca do dawnego stawu	szeroki pas przy rowie prowadzącym do parku podworskiego	200 × 10 m	1 m ²	las grabowy
④	Ociąż	„Lisi Ogon” – „Stare Szańce” – grodzisko	wyspa leśna wśród pól	średnica 50 m	40 m ²	las grabowy
⑤	Taczanów	Las Taczanowski	w siedmiu oddziałach leśnych	6 × 4 km	350 m ²	lasy jesionowe i grabowe
⑥	Wyki	lasek p. M. Jankowskiego	mały, widny lasek liściasty	50 × 50 m		zniszczona
⑦	Orla	Las Orla	nieduży kompleks leśny na NW od wsi	1 000 × 300 m		nie odzuczana
⑧	Trzemeszno		brak dokładnej lokalizacji w terenie			
⑨	Wieleń		brak dokładnej lokalizacji w terenie			

W związku z powyższym podziałem taksonomicznym sprawdzono wszystkie okazy znajdujące się na arkuszach zielnikowych w Herbarium POZ, a także nowo zebrane w terenie (tab. 2). Okazało się, iż wszystkie okazy należą do jednej formy – *pubescens*. Istniejące arkusze zielnikowe z Wielkopolski oraz informacje zawarte na etykietach zielnikowych przedstawiono w tabeli 2.

Wnioski

1. Z obszaru Wielkopolski podano dotychczas w literaturze publikowanej dziewięć stanowisk *Isopyrum thalictroides*: Bieganin, Czachory, Lutynia, Ociąż, Orla, Taczanów, Trzemeszno, Wielen i Wyki. Współcześnie istnieje tylko pięć z tych stanowisk: Bieganin, Czachory, Lutynia, Ociąż i Taczanów. Stanowisko Wyki zostało zniszczone przez wycięcie warstwy krzewiastej i częściowo drzewiastej, natomiast stanowisko Orla w miejscach najbardziej odpowiadających występowaniu *Isopyrum thalictroides* jest bardzo mocno porośnięte krzewami i trudne do przebycia w całości. Na temat Trzemeszna i Wielenia brak dokładnych informacji w literaturze, w związku z tym nie podjęto poszukiwań terenowych.

2. Trzy z pięciu istniejących stanowisk *Isopyrum thalictroides* są położone w niewielkich laskach w pobliżu ludzkich osad: Bieganin, Czachory i Ociąż. Stanowisko Lutynia i Taczanów są wplecione w duże kompleksy leśne i położone z dala od ludzkich siedzib.

3. Najlepszym podsumowaniem aktualnego stanu siedlisk *Isopyrum thalictroides* jest tabela 3.

4. W siatce ATPOL-u 10 x 10 km istnieją współcześnie cztery punkty, ponieważ Taczanów i Bieganin należą do tego samego kwadratu CD 74. Dopiero w siatce 5 x 5 km pojawiają się wszystkie znane stanowiska z obszaru Wielkopolski.

5. Na podstawie opisów wielkości stanowisk z literatury można przypuszczać, iż istniejące populacje nie powiększają swego terytorium. Wszystkie tworzą po jednym wyraźnym skupieniu, poza którym okazy zdrojówki nie występują. Niektóre fragmenty lasów z *Isopyrum thalictroides* (szczególnie w Lutyni i Taczanowie) wymagają ochrony rezerwatowej. O tej konieczności pisały już **Krotoska i Piotrowska** (1959).

6. Przeprowadzona analiza materiału zielnikowego z Herbarium POZ wykazała, że wszystkie okazy *Isopyrum thalictroides* z obszaru Wielkopolski należą do tej samej formy *pubescens*.

Literatura

- Czarna A.** (1999): Materiały do flory naczyniowej Lasu Taczanowskiego koło Pleszewa. Bad. Fizjogr. Pol. Zach. 48: 111-134.
- Czarna A.** (2000): Nowe stanowiska *Isopyrum thalictroides* L. na terenie Wielkopolski. Roczn. AR Poznań. 322, Bot. 3: 69-93.
- Hegi G.** (1905): Illustrierte Flora von Mittel-Europa 3. J.F. Lechmann's Verlag, München.
- Kaczmarek Cz.** (1958): Nowe stanowisko *Isopyrum thalictroides* L. w powiecie krotoszyńskim. Przegląd. Pol. Zach. 3-4, 5-6: 292-295.

- Krawiec F.** (1937): Liściasty las koło Lutyni w pow. krotoszyńskim ze stanowiskiem zdrojówki rutewkowatej. Wyd. Okręgowe Kom. Ochrony Przyr. na Wielkopolskę i Pomorze, Poznań: 122-129.
- Krotoska T., Piotrowska H.** (1959): *Isopyrum thalictroides* L. na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej. *Fragm. Flor. Geobot.* 5, 3: 357-363.
- Kucowa I.** (1985): *Isopyrum* L., Zdrojówka. W: *Flora Polski. Rośliny naczyniowe*. T. 4. Red. A. Jasiewicz. PWN, Warszawa: 21-22.
- Małyżko S.** (1996): Majątki Wielkopolskie. T. 3. Powiat Ostrowski. Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie.
- Mirek Z., Musiał L., Wójcicki J.J.** (1997): Polish herbaria. *Pol. Bot. Stud. Guideb. Ser.* 18: 1-116.
- Pampuch H.** (1840): *Flora Tremensensis*. Trzemeszno.
- Panov P.** (1970): Kokoszka – *Isopyrum* L. W: *D. Jordanow Flora na Narodna Republika Bałgarja*. 4: 37-38.
- Ritschl G.** (1850): *Flora des Großherzogthums Posen, im Auftrage des naturhistorischen Vereins zu Posen*. Druck und Verlag von E.S. Mittler und Sohn, Berlin.
- Żukowski W., Jackowiak B.** (1995): Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. W: *Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski*. Red. W. Żukowski, B. Jackowiak. *Pr. Zakł. Takson. Rośl. UAM* 3: 9-99.

CURRENT STATUS OF *ISOPYRUM THALICTROIDES* L. LOCALITIES IN THE WIELKOPOLSKA

S u m m a r y

The aim of the study was to update the information on the occurrence of *Isopyrum thalictroides* in the Wielkopolska region. According to literature in the Wielkopolska nine localities of *Isopyrum thalictroides* were reported: Bieganin, Czachory, Lutynia, Ociąż, Orla, Taczanów, Trzemeszno, Wieleń and Wyki. At present existence of only five them has been confirmed: Bieganin, Czachory, Lutynia, Ociąż and Taczanów. The locality Wyki has been destroyed by cutting down the brushwood and partly tree layers. The locality Orla in the sites offering most favourable conditions for *Isopyrum thalictroides* is densely covered by brushwood and difficult to cross. There was not enough information about the localities of Trzemeszno and Wieleń, so no search was undertaken in the area.

A comparison of the size of the localities found with literature descriptions indicates that the populations do not show a tendency to expand. They appear in separate clearly outlined agglomeration outside which *Isopyrum thalictroides* does not occur.

Analysis of the herbarial material from the POZ Herbarium has proved that all the specimens collected from Wielkopolska belong to the same form of *pubescens*.